

Vastaus kirjalliseen kysymykseen yleisten kirjastojen toimintamahdollisuuksista digitalisoituvassa maailmassa

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Miapetra Kumpula-Nattrin (sd) ym. kuuluvan kirjallisen kysymyksen KKV 405/2025 vp:

Miten hallitus aikoo varmistaa, että yleiset kirjastot voivat toteuttaa kirjastolain mukaista tehtäväänsä ylläpitää monipuolista ja uudistuvaa kokoelmaa digitaalisessa ympäristössä,

ja miten hallitus aikoo varmistaa, että yleiset kirjastot voivat tarjota kansalaisille yhdenvertaisen pääsyn aineistoihin, tietoon ja kulttuurisisältöihin digitaalisessa ympäristössä?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelmassa mainittu tavoite “Toteutetaan e-kirjojen lainauskorvaus sekä edistetään kansallisen e-Kirjaston perustamista” on toteutettu. E-kirjojen ja e-äänikirjojen kirjastokäytön korvaus otettiin käyttöön syksyllä 2023, ja kuntien yhteinen E-kirjasto avattiin vuonna 2024.

E-kirjasto pohjautuu vuonna 2021 käynnistyneeseen Yleisten kirjastojen yhteisen e-kirjaston kehittämishankkeeseen, joka toteutettiin opetus- ja kulttuuriministeriön erityisavustuksella. Sen keskeinen tavoite oli varmistaa yhdenvertainen pääsy digitaalisiin kirjastoaineistoihin koko maassa. Tämä tavoite on toteutunut erinomaisesti: E-kirjastoon on liittynyt 280 kuntaa, ja palvelun piirissä on 97 % Suomessa asuvista.

E-kirjaston käynnistämisen yhteydessä valmisteltiin tekijänoikeuslain muutos, jolla lakiin lisättiin säännökset e-kirjojen ja e-äänikirjojen kirjastokäytön korvauksesta. Valtion talousarvioon varattiin pysyvä, merkittävä rahoitus (yksi miljoona euroa) korvauksia varten. Mallina toimivat aiemmat järjestelmät, kuten kirjastoapurahat ja lainauskorvaukset, joilla tuetaan kirjailijoita.

E-aineistojen käyttöoikeudet turvataan kirjastojen ja kustantajien tai välittäjien välisten neuvottelujen kautta. E-aineiston tarjoaminen ei ole lainsäädäntöasia. Lainsäädäntö ei voi velvoittaa oikeudenhaltijoita tarjoamaan kaikkea e-aineistoa kirjastoille. Painettujen kirjojen lainaus perustuu tekijänoikeuslain 19 §:ssä säädettyyn tekijänoikeuden rajoitukseen, mutta e-kirjojen ja e-äänikirjojen käyttö edellyttää aina oikeudenhaltijan lupaa. Suomessa e-kirjojen ja e-äänikirjojen kirjastokäytön korvaus ei perustu kansainvälisiin sopimuksiin tai EU-lainsäädäntöön, vaan on kansallinen ratkaisu. Sen vuoksi neuvotteluyhteys kirjastojen ja oikeudenhaltijoiden välillä on välttämätön.

Tavoitteena neuvotteluissa on varmistaa e-aineistojen saavutettavuus kohtuullisin ehdoin, hallita kustannuksia ja luoda pitkäjänteisiä sopimuksia, jotka tukevat sekä kirjastojen että kustantajien tavoitteita. On tärkeä etsiä ratkaisuja, jotka palvelevat myös lukijoita. Yhteistyöllä voidaan kehittää kestäviä malleja, jotka palvelevat sekä tekijänoikeuksien kunnioittamista että kirjastojen roolia tiedon välittäjinä.

Helsingissä 10.12.2025

Tiede- ja kulttuuriministeri Mari-Leena Talvitie

VN/35355/2025-OKM-2

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: